

OUD NIEUWS

Kees Verweij

Het beheer van de duinen is op het ogenblik in belangrijke mate erop gericht om natuurlijke ontwikkelingen zoveel mogelijk hun kans te geven. Hieronder valt ook het weer laten verstuiwen van duinen op plaatsen, die hierdoor geen gevaar of hinder voor de omgeving opleveren. Een ieder kan vaststellen, dat de variatie aan landschap, flora en fauna hierdoor toeneemt. Mooie voorbeelden hiervan zijn de Coepelduynen tussen Katwijk en Noordwijk, het terrein van de voormalige trimbaan in de Noordduinen en het voormalige Van Limburg Stirum Kanaal in de Amsterdamse Waterleidingduinen.

In vroeger eeuwen betekenden zandverstuivingen een groot gevaar. Zo is bijvoorbeeld het dorp Berkheide ten zuiden van Katwijk geheel onder het zand bedolven. Ook bezat men niet de technische hulpmiddelen om deze natuurlijke ontwikkeling goed te kunnen begeleiden.

Er werd dan ook alles aan gedaan om de duinen zo goed mogelijk vast te leggen. Zo stelde de Hollandsche Maatschappye der Weetenschappen te Haarlem in 1774 een prijsvraag op met de volgende vraag: "Welke Boomen, Heesters en Planten zyn'er, behalven den Helm, (*Arundo Arenaria*) en den Sleedoorn (*Prunus Sylvestris*), dewelke op de Zandduinen ter weeringe de Zandverstuivinge kunnen geplant worden"?

Prijswinnaar was Joannes le Francq van Berkhey,

een befaamd Leids professor in de 18e eeuw. Hij stelde ondermeer een uitvoerige lijst van gewassen op, die naar zijn mening en ervaring in de duinen goed zouden kunnen gedijen. Inmiddels is wel bekend, dat vele gewassen voor dit doel helemaal niet zo geschikt zijn, maar het is wellicht toch aardig kennis te nemen van enige floristische fantasieën, zoals zij in de 18e eeuw werden gehuldigd. Zijn originele lijst wordt hierbij afgedrukt:

A N T W O O R D
A A N D E
HOLLANDSCHE MAATSCHAPPY
DER WEETENSCHAPPEN,
O P D E
V R A A G E,
B E T R E F F E N D E D E
BEPLANTING DER ZEEDUINEN,
IN DEN JAARE 1773. VOORGESTELD.

Om dan wyders de korthed te betrachten, zal ik voor elk der nu te volgene naamen deeze drie kapitale Letters stellen, als V D. betekende Planten, die op de Voorduinen groeijen kunnen en op droog Zand tieren: M D. betekende Plantgewasfen, die wel op Zand, dog meest en best in de Middenduinen aarten: en eindelyk B D. betekende Binnenlandfche of ook Bentduinen, die vogtig zyn; en voorts de optelling Planten, in Boomen, Heesters en Planten verdeelen: dus zyn dan van de eerste foort de volgende

D E H E E S T E R S.

- MD. Vleerboom, *Sambucus*.
- MD. Liguster, *Ligustrum vulgare sive Germanicum*.
- VD. & MD. Brem, Duinbrem, Kattendoorn, *Genista Germanica*.
- MD. Gagel, *Myrica*.
- BD. Geneverboom, *Juniperus*.
- BD. Taxis, *Taxus*.
- MD. Duinbezien, *Rhamnus*.
- MD. Weegdoorn, *Ramnus Catharticus*.
- BD. Kruisbezien, *Ribes arborescens*.
- MD. & VD. Hey, *Erica*.
- MD. Hondsoozen, *Rosa Canina*.
- MD. Duinroos, *Rosa spinosissima*.
- VD. & MD. Braambezie, *Rubus fruticosus*.
- MD. Haagedoorn, *Crataegus*.
- MD. Thym, wilde Thym, *Thymus*.
- MD. Berberisse, *Berberissa*.
- MD. Gagel, *Myrica*.
- VD. Sleedoorn, *Prunus Sylvestris*.

B O O M E N.

- BD. De Zwarte Ype, heesteragtige Ypen, *Ulmus niger*.
 BD. Haag-eike, *Quercus Arenarius*.
 BD. Beukeboom, *Fagus*.
 MD. Populier, *Populus argentina*, *Pop. alba*.
 BD. Esdoorn.
 MD. Wilge, Duinwilgen, *Salix Pentandria* & *Vitellina*.
 VD. Kleine Zandwilg, *Salix arenaria*.
 MD. Pynboom, *Pinus silvestris*.
 BD. Eschdoorn, *Acer Pseudoplatanus*.
 BD. Spaanfchen of liever Keulfchen Aak.
 BD. Esfen, *Fraxinus*.
 MD. Elfen.

PLANTGEWASSEN OF KRUIDEN:

ZYN VOORNAAMLYK DE VOLGENDE:

- VD. Kleine Winde, *Convolvulus arenarius*.
 MD. Wolle kruid, *Verbascum*.
 VD. Duizend graan, *Arenaria*.
 VD. Kali, witte Kali, *Chenopodium maritimum*.
 MD & VD. Steekende Kali, *Salsola*.
 MD. Blauw Lelye, kleine Gentiaan, *Gentiana Pneumonanthe*.
 MD. Duizendgulde kruid, *Centaur. Gentiana Centaurium*.
 VD. Zeekruisdistel, *Eryngium maritimum*.
 VD. Zeevenkel, *Critium maritimum*.
 MD. Muizenstaart, *Myosanis*.
 MD. Egelgras, *Anthericum osifragum*.
 MD & BD. Wilde Zuring, *Rumex obtusifolius*.
 BD. *Epilobium palustre*.
 MD. Niergras, Zeegras, *Triglochin palustre*.
 MD. Perfenkruid, *Persicaria*.
 MD. Verkensgras, *Polygonum aviculare*.
 BD & MD. Wintergroen, *Pyrola*.
 MD. Steenbreek, *Saxifraga minima*.
 MD & VD. Moschagtig Steenbreek, *Saxifraga hypnoides*.
 MD. Zeepkruid, *Lichnis saponaria*.
 MD. Steenbreek, *Saxifraga scierantes*.
 MD. Steenklaveren, *Trifolium agrarium*.
 MD. Hoornklaver, *Lotus corniculatus*.
 MD. Driefcharp, *Trigonella*.
 MD & BD. Veltklaver, met geele Bloem, *Medicago lupulina*.
 MD. St. Jans Kruid, hiperik, *Hypericum*.
 BD & MD. Bokkebaard, *Tragopogon*.
 BD & MD. Haze latou, *Souchus oleraceus*.
 BD. Paardebloem, *Taraxicum*.
 BD. Paardestaart, *Equisetum*.
 MD. Veronic, *Veronica officinalis*.
 VD. Hondstong, *Cynaglossa*.
 VD. Osfetong, *Buglossa*, *Anchusa*.
 VD. Slangenhoofd, *Echium*.
 BD & MD. Vare, *Filix pteris*, *osmunda*.
 BD. Boomvare, *Polipodium vulgare*.
 VD. Zee-weegbree, *Plantago maritima*, *fol. Lanceolatis*.
 MD. Wrange *Cuscuta*.
 MD. Paarlkruid, *Lithospermum*.
 MD. Hondstong.
 MD. Slangenhoofd.
 VD. Guichelheil, *Anagalis*.
 MD. Dievefluit, *Lichnis*.
 MD. Kleefkruid.

- MD. *Peploides rubra*.
 MD. Wilde Porcelein, *Sedum rupestre*.
 MD. Muurpeper, *Seaum acre*.
 VD. Spurrie, *Spergula*.
 MD. Ruigmuur, *Cerastium*.
 MD. Leverkruid, *Agrimonia*.
 VD. Duivelsmelk, *Euphorbia pythusa*.
 MD. Wolfsmelk, *Tythymalus*.
 MD. Zilverfchoon, *Potentilla supina*.
 MD. Tormentille.
 MD & VD. Kruipende Hanevoet, *Ranunculus repens*.
 MD & VD. Kruipende Hanevoet, *R. hederaceus*.
 BD & MD. Waterloo, *Teucrium*.
 MD. Hysfop; *Hyssopus*.
 MD. Hondsdraf; *Hedera Terrestris*.
 BD & MD. Beteunie, *Betonica*.
 BD. Dove Netel; *Lamium*.
 MD. Thym, Thymus, *Serpillum*.
 MD. Nippe, *Nepeta melissa*.
 BD. Bentveltkruid, Bruinel, *Brunella laciniata*.
 VD & MD. Hanekam, Ratel Leeuwebek, *Rhinantes*.
 MD. Roode Ratel, *Pedicularis sylvatica*.
 MD & VD. Kullenkenskruid, *Orobancha*.
 MD & VD. Vroegeling, *Draba verna*.
 MD. Muurkruid, *Lepidium murale*.
 MD. Wild Mostertzaad, *Zyzimbrium tenuifolium*.
 VD & MD. Steenraket, *Erysimum officinale*.
 VD. Zeeraket, *Cakile bunias*.
 MD & VD. Ojevaarsbek, *Geranium cicutarium*.
 MD & VD. Duivenpoot, *Geran. rotundifolium*.
 MD. Malvi kaasjeskruid, *Malva rotundifolia*.
 MD. Duivekervel, *Fumaria*.
 MD. Kruisbloem, *Poligala vulgaris*.
 MD. Stalkruit, *Ononis spinosa*.
 MD. Wondkruid, *Anthyllis vulneraria*.
 MD. Geele Wikken, *Lathyrus pratensis*.
 MD. Wilde Wikken, *Lathyrus Cræca*.
 MD. Vogelvoet, *Ornithopus Perpusillum*.
 VD. Hazepoot, *Trifolium arvense*.
 MD. Muizenoor, *Hieraceum pilosella*.
 MD. *Hypochaëris radicata*.
 BD. Klitten, *Arctium lappa*.
 MD & VD. Speerdistel, *Carduus nutans*.
 VD. *Carduus palustris*.
 MD. Marienmelkdistel, *Carduus marianæ*.
 VD. Witte Wegdistel, *Onopordon*.
 MD. Wilde Saffraan, *Carlina*.
 VD & MD. Wormkruid, *Tanacetum*.
 VD. Averuit, *Artemisia maritima* & *campestris*.
 MD. Stinkbloem, Zevejaarsbloem, *Gnaphalium album*.
 BD. Hoefblad, *Tusfilago*.
 MD & VD. Kruiswortel, *Senecio*.
 MD & VD. Zee-aster, Sterrekuid, *Aster*.
 MD. Ganzebloem, *Chrysanthemum*.
 MD. Mater, *Matricaria*.
 MD. Scabieufe, *Scabiosa*.
 VD. Violen, wilde Viool, *Viola canina*.
 VD. Schaap scabiofa, *Falsona*.
 VD. Vosfekulleke, *Ochris satirion*.
 MD. Pimpenel, *Pimpinella*.
 BD. VD & MD. Wilde Wyngaard, *Bryonia*.
 BD & VD. Hop, *Lupulus humulus*.
 VD. Zeeporcelyn, *Atriplex*.
 BD & MD. Glaskruid, *Parietaria*.